

Kvalitetsplan barnehage og skole

Overgang fra barnehage til skole og SFO

Innhold

Innledning.....	2
Verdier	2
Kunnskapsgrunnlag.....	3
Tiltak i overgangen mellom barnehage, skole og SFO	3
Samarbeid.....	3
«Bli- kjent» aktiviteter.....	4
Informasjonsutveksling	6
Årshjul	7
Kilder/dokumentasjon	8

Innledning

Opplæringsloven sier at

«Skolen skal samarbeide med barnehagen om barna sin overgang frå barnehage til skole og skolefritidsordning. Samarbeidet skal bidra til at barna får ein trygg og god overgang.»

Barnehageloven sier at

«Barnehagen skal samarbeide med skolen om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning. Samarbeidet skal bidra til at barna får en trygg og god overgang.»

Barna i Lillestrøm kommune skal få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og SFO. Overgangen skal anses som en prosess. Tiltakene i denne kvalitetsplanen for overgang barnehage, skole og SFO skal bidra til at barn og foreldre opplever en sammenheng mellom barnehage, skole og SFO og de skal bli forklart og forstå hvorfor vi har de tiltakene vi har. Planen skal bygge på barnehagenes og skolenes felles verdier og arbeidsmåter og legge grunnlag for videre læring og trivsel. Barnehagene skal bidra til å gjøre barna klare for overgangen, og skolene og SFO skal være klare til å ta imot barna.

Tiltakene i denne planen skal også bidra til å utvikle gode profesjonsfelleskap mellom ansatte i barnehage, skole og SFO i Lillestrøm kommune. De ansatte skal utvikle et felles begrepsapparat. Planen skal legge til rette for og bidra til erfaringsdeling mellom enhetene.

I planen er rutinene for overgang samlet og tiltak som finnes i kommunen for overgangen mellom barnehage og skole og SFO er synliggjort. Kravet til å lage en plan for overgangen er lagt til skoleeier, altså til Lillestrøm kommune, men både private og kommunale barnehager skal samarbeide med skolene om overgangen.

Verdier

Formålsparagrafene for barnehage og skole bygger på at barn og unge er kompetente bidragsytere i et demokratisk samfunn. Verdiene som vektlegges er respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Disse felles verdiene vektlegges i tiltakene i denne planen. Målet er at barn og foreldre opplever samsvar mellom verdigrunnlaget i barnehage, skole og SFO, og at overgangen også preges av verdiene.

Lillestrøm kommunes grunnverdier belyses i denne planen:

- **Tillit** i prosessen som gjelder overgangen mellom barnehage, skole og SFO innebærer at ansatte fra de ulike virksomhetene anerkjenner og respekterer hverandres særpreg, vurderinger og arbeidsmåter.
- **Inkludering** vil si et godt og åpent samarbeid mellom virksomhetene og med foreldrene, basert på behovene barna og familiene har. Barn og foreldre skal bli involvert slik at de forstår begrunnelsen for overgangsaktivitetene. Barnekonvensjonens artikkel 12 slår fast at barnet har rett til å uttrykke sin mening.
- **Nyskaping** innebærer at ansatte går sammen om tiltakene, slik at overgangen mellom barnehage og skole blir gjennomført med god kvalitet i hele kommunen. I møtepunktene som er beskrevet i planen, utvikler ansatte et profesjonsfelleskap og lærer av hverandre.

Kunnskapsgrunnlag

Overgangen mellom barnehage, skole og SFO går bra for de fleste barn, men enkelte opplever uro og engstelse. Studier viser at manglende sammenheng er en hovedårsak. Det som bidrar til at barna opplever sammenheng, er en rekke små tiltak som begynner et halvt år før selve overgangen, og strekker seg inn i skoletiden. Tiltakene må være gjennomtenkte, systematiske og målrettede, og de involverte må vite hva de skal gjøre, hvordan og hvorfor de gjør det.

Studier som er presentert i «Tiltak med positiv innvirkning på barns overgang fra barnehage og skole – en systematisk kunnskapsoversikt» er et viktig grunnlag for tiltakene i Lillestrøm kommune. Tiltakskategoriene *samarbeid*, *bli-kjent aktiviteter* og *informasjonsutveksling* er identifisert i studiene og benyttes som hovedområder for tiltak i denne overgangsplanen.

Studiene nevnt over peker særlig på to nøkkelområder som skaper gode forutsetninger for tiltakene: profesjonssamarbeid mellom institusjonene, og synliggjøring av tiltakene overfor barn og foreldre. I profesjonssamarbeidet bør man få kjennskap til hverandres arbeidsmåter det siste året i barnehagen og det første året i skolen. Anerkjennelse for de ulike kulturene og enhetenes ulike grunnlagstenkning må ligge til grunn for samarbeidet. Studiene viser også hvor viktig det er for barna at de voksne er tydelige i overgangsprosessen. De voksne må synliggjøre for barna hva som hender på måter som gjør at det er mulig for dem å forstå. I denne studien kalles denne synliggjøringen *transparens*.

Overgangen mellom barnehage, skole og SFO må anses som en fysisk, emosjonell og kognitiv prosess som barna trenger tid på å bearbeide.

Funn i studiene viser at det er en tendens til at barnehagene arbeider mer skolerettet det siste barnehageåret, fremfor at arbeidsmåtene i de to institusjonene bygger videre på hverandre som en lang læreprosess. Av studiene går det frem at profesjonssamarbeidet blant annet bør handle om hvordan lek på et faglig grunnlag kan brukes til å styrke og fremme barnas læring.

Tiltak i overgangen mellom barnehage, skole og SFO

I Lillestrøm kommune tar noen skoler imot skolestartere fra få barnehager, mens andre skoler tar imot skolestartere fra mange barnehager. Det skal være et samarbeid og denne planen har ulike forslag til tiltak. Tiltakene er organisert i de tre tiltakskategoriene *samarbeid*, *«bli-kjent»-aktiviteter* og *informasjonsutveksling*.

Samarbeid

Kjennetegn på god praksis	Praksisen sannsynliggjør
Barnehage og skole har faglig samarbeid om forventninger, kompetanse og planlegging.	Barnehagelærere og lærere utvikler en felles forståelse for hverandres læreplaner/rammeplaner og arbeidsmåter.

Faglig pedagogisk møte mellom barnehage og skole på høsten

Lærere i barnehage og skole har felles møteplasser for forventningsavklaringer, kompetanseutvikling og planlegging.

Skolen innkaller til et møte for aktuelle fagpersoner på egen skole og fra barnehager i skolens inntaksområde. Nabolikoler kan samarbeide om hvilke barnehager som inviteres til den enkelte skoles møte. Hensikten med møtet er å utvikle det faglige samarbeidet og å øke kunnskapen om hverandres virksomheter. Planen skisserer her noen forslag til innholdet i møtet.

- Informasjon fra barnehagene om pedagogisk opplegg det siste året i barnehagen.
- Forventninger fra skolen og SFO til hva barna bør forberedes på.
- Informasjon fra skolen og SFO om hva som møter barna når de starter.
- Lillestrøm kommunes kvalitetsplaner – praksis i barnehagen og skolen.
- Læring gjennom lek / metodikk og faglige tilnærminger.
- Arbeidet med sosial kompetanse i barnehage og skole.
- Kjennskap til språklige milepæler i 5. leveår.
- Orientering om begynneropplæringen i lesing og skriving på 1. trinn.
- Hospitering – barnehagelærer hospiterer på skolen / lærer hospiterer i barnehagen.

Videre kan det i dette møtet avtales aktiviteter i løpet av året som for eksempel gjennomføring av besøksdager og andre bli-kjent aktiviteter.

«Bli- kjent» aktiviteter

Kjennetegn på god praksis	Praksisen sannsynliggjør
Barnehage og skole bruker kvalitetsplanene for språk, lesing og skriving og regning.	Barna får stimulert språklige og matematiske ferdigheter. Barna opplever sammenheng i opplæringen.
Barnehage, skole og SFO gjennomfører noen like aktiviteter.	Barna opplever noe som er kjent fra barnehagen når de begynner på skolen.
Barnehage og skole forklarer hensikten med de ulike aktivitetene.	Barna opplever trygghet ved å involveres i prosessen.

Forslag til forberedende aktiviteter i barnehage:

Barnehagen jobber med prosjekt «Hva er skole? Hva er SFO?» med utgangspunkt i barnas nysgjerrighet. Barnehagen bør være tydelig med barna på at hensikten med disse aktivitetene er å forberede skolestart.

Problemstillinger som kan undersøkes er:

- Hva gjør man på skolen og SFO?
- Hvordan ser det ut på skolen og på SFO?
- Hva er en lærer, rektor, pult, klasserom, friminutt, SFO, skole, timer osv.
- Hva lurer barna på?

Bruk metodikk som å:

- Snakke om det, tegne/lage det
- Finne ut: snakke med noen på skolen, få se i klasserom osv.
- Fotograferer på skolen og SFO.
- Besøke skolen noen ganger, sette datoer slik at barn i barnehager med få barn kan være med samtidig som de de skal begynne sammen med.

- Lage et «hefte» for barna som inneholder arbeidene fra våren og bilder fra barnehagen som barna kan ta med seg inn i skolen. Skole og SFO kan bruke dette på høsten. Innhold og omfang avklares i samarbeid mellom barnehage, skole og SFO.

Forslag til felles innhold i barnehage, skole og SFO

- Boka «Hvordan begynner man på skolen» av Anna Fiske, velg ut fokusord.
- Felles tursted på våren i barnehagen og høsten i 1.klasse.
- Barnehage og skole avtaler 2 sanger og 2 regelleker som brukes både i barnehagen og i 1. klasse.

Språklige aktiviteter

- Bruk forslag til aktiviteter fra Kvalitetsplan barnehage og skole - språk, lesing og skriving.

Matematiske aktiviteter

- Bruk forslag til aktiviteter fra Kvalitetsplan for barnehage og skole – regning.

Besøksdager

Besøksdager gjennomføres fleksibelt etter behovet i det geografiske området. Utover fast besøksdag for alle skolestartere i mai/juni, oppfordres det til å gjennomføre aktiviteter for at skolestartere blir kjent med skolen gjennom hele året før skolestart. I det faglige pedagogiske møtet på høsten kan barnehagen og skolen i samarbeid utarbeide en plan for «bli-kjent» aktivitetene.

Skolene bør åpne opp for uformelle besøk fra barnehagene, og ved kapasitet stille eventuelle spesialrom til disposisjon (bibliotek, gymsal, musikkrom, samlingssal etc.). Skolestarterne kan da besøke skolen som arena uten at det forutsetter et planlagt opplegg fra skolens side.

Forslag til innhold i besøksdager

- Skolestarterne møter faddergrupper.
- Det gjennomføres samlinger med bestemt innhold som har skolepreg, f.eks. formingsaktivitet, matematikk-leker og spill, lek og idrett
- Skolestarterne får besøk klasserom og SFO
- Skolestarterne spiser lunsj sammen med 1. trinn.
- Skolestarterne blir kjent med utelekeplassen.

Oppstart SFO og skole i august

SFO er for mange skolestartere den første arenaen de møter i overgangen til skole. SFO spiller en viktig rolle i overgangen fra barnehage til skole med rammer og innhold som gjenkjennes fra barnehagen.

SFO-leder sikrer at de første dagene er trygge for nye barn og deres foreldre. SFO-leder skal sørge for at alle nye familier tas mot på en forutsigbar måte som gir trygge rammer rundt oppstarten. SFO-leder samarbeider med kontaktlærere i første klasse slik at daglige rutiner med for eksempel samlinger, bli-kjent aktiviteter, frilek og spising, pauser, toalettbesøk, gjør det lett for barna å venne seg til hverdagen på skolen. Måltider og utetid tilpasses som en forberedelse til skolestart.

Informasjonsutveksling

Kjennetegn	Praksisen sannsynliggjør
Skolen holder informasjonsmøte for foreldre.	God informasjon til foreldre bidrar til å skape en god overgang for barna og trykker foreldre og barn.
Barnehage og skole utveksler informasjon om barna.	Skolen kan tilrettelegge undervisningen etter barnas individuelle behov
Barna får informasjon om hensikten med aktivitetene.	Overgangen oppleves som en sammenhengende prosess

Informasjon til foreldre som omhandler overgang og skolestart:

- **Informasjonsmøte i barnehagen** for foreldre til skolestartere. Barnehagen informerer foreldre til kommende elever på 1. trinn om skoleforberedende planer, overgangsaktiviteter, hensikt og tiltak. En representant fra nærskolene inviteres. For de skolene som har mange barnehager i nærheten må skolene må vurdere hvilke invitasjoner de skal takke ja til, har kapasitet til å være med på og hva som er hensiktsmessig.
- **Informasjonsmøte på skolen** for foreldre til skolestartere på våren. Skole og SFO informerer foreldre til kommende skolestartere.
- **Utviklingssamtale i barnehagen** på våren. Barnehagene benytter Lillestrøms kommunes mal for utviklingssamtaler på de ulike årstrinn. I den siste samtalen før skolestart innhentes samtykke til overføring av informasjon til skolen (se mal for samtale med samtykkeskjema). I tillegg til informasjon om det enkelte barn kan barnehagen vurdere om det kan være aktuelt å overføre informasjon om barnets fungering i gruppe og relasjoner til andre barn. Dette kan være aktuelt for å sikre barnet den støtte og trygghet som er nødvendig når klasser og grupper settes sammen på skolen.
- **Den første utviklingssamtalen** på skolen på høsten etter skolestart omhandler hvordan overgangen har vært for det enkelte barn. Skjema fra barnehagen tas opp igjen og det vil skape en god sammenheng.

Informasjonsoverføring fra barnehage til skole

- Ulike møter mellom barnehage, skole og SFO om tilrettelegging for barn med spesielle behov som beskrevet
- Informasjonsoverføringsmøte på våren etter utviklingssamtalene i barnehagene. Overlevering av skjemaer om enkeltbarn der det er gitt samtykke til det. Det informeres kun om det det er gitt samtykke til.
- Det er viktig å formidle at pedagoger i barnehage og skole samarbeider for å finne gode løsninger, at foreldrenes ønsker blir hørt, men at beslutningen om for eksempel klassesammensetting i siste instans gjøres av skolen.

Årshjul

Årshjulet viser forpliktende aktiviteter gjennom skole- og barnehageåret, både samarbeidsaktiviteter, bli-kjent aktiviteter og informasjonsutveksling.

	Aktivitet	Kilde/ rutine	Ansvar
September/ oktober (året før skolestart)	<ul style="list-style-type: none"> Faglig-pedagogisk møte mellom skole og barnehage Informasjonsmøte for foreldre til skolestartere i barnehagen. Skolen inviteres til å delta Barnehagen informerer skolen tidlig hvis det er skolestartere som kan ha behov for store tilpassinger eller fordrer ekstra langsiktig planlegging (for eksempel av bygg eller med behov for særskilt kompetanse). Drøfting av innsøking til spesialskole. Innsøking skal drøftes med PPA før foreldre anbefales å søke. Frist for henvisning til PPA er 1. oktober. 	Egen rutine	Rektor Styrer Styrer Styrer
November	<ul style="list-style-type: none"> Søknad til Frydenlund, Skåningsrud og Base 3 på Garderåsen, eller forsterket enhet ved Vardeåsen skole sendes Fagstab oppvekst innen 1. november. 	Egen rutine	Styrer
Desember	<ul style="list-style-type: none"> Det utarbeides sakkyndig vurdering for barn som søkes til Frydenlund, Skåningsrud eller Base 3 på Garderåsen innen 12. desember. 		PPA
Høst / Vår	<ul style="list-style-type: none"> Felles bli kjent- aktiviteter 		Felles
Januar	<ul style="list-style-type: none"> Utsending av innskrivingbrev Informasjon på innbyggerportalen For skolestartere med rett til spesialpedagogisk hjelp drøftes behovet for eventuell spesialundervisning på skolen på det årlige drøftingsmøtet mellom spesialpedagog i barnehagen og PPA. Styrer kaller skole og andre hjelpeinstanser inn til overføringsmøter mellom barnehage og skole/SFO for barn med spesialpedagogisk hjelp. 	Egen rutine	Fagstab Fagstab PPA Styrer
Februar	<ul style="list-style-type: none"> Henvisning til PPA for barn som kan ha behov for spesialundervisning på skolen (innen 1. februar) Før henvisningen skal styrer kontakte rektor for drøfting. 		Styrer
Vår	<ul style="list-style-type: none"> Besøksdager 		Felles

April	<ul style="list-style-type: none"> • Søknadsfrist utsatt / fremskutt skolestart 1. april • Utviklingssamtaler i barnehagen (innen 15. april) • Informasjonsoverføringsmøte mellom barnehage og skole i etterkant av utviklingssamtale i barnehagen. Benytt skjemaet <i>God Skolestart</i>. Ved behov sendes observasjonsskjemaene TRAS og MIO. Gi evt. informasjon om barn som kan ha rett til særskilt språkopplæring etter §2.8 (innen 30.april). 	Egen rutine Egen mal	Styrer Styrer Styrer
Mai/juni	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjonsmøte på skolen for foreldre til skolestartere • Besøksdag på skolen for barn og foreldre 		Rektor Rektor
August (skolestart)	<ul style="list-style-type: none"> • Oppstart SFO og skole • PPA og kontaktlærer utarbeider «Plan for oppfølging av skolestartere som har hatt spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, men som ikke har behov for spesialundervisning ved skolestart» 		Rektor PPA og rektor

Kilder/dokumentasjon

[Rammeplan for barnehager](#)

[Tiltak med positiv innvirkning på barns overgang fra barnehage til skole. En systematisk kunnskapsoversikt.](#)

[Fra eldst til yngst – veileder i samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole.](#)

[Stortingsmelding 6 \(2019-20\) – Tett på -tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#)

Aktuelle kvalitetsplaner i Lillestrøm kommune:

[Kvalitetsplan barnehage – Kvalitetssikring av omsorgs-leke- og læringsmiljø](#)

[Kvalitetsplan barnehage og skole – språk, lesing og skriving](#)

[Kvalitetsplan barnehage og skole - regning](#)

[Kvalitetsplan for skole -Læringsmiljø](#)

Tips/inspirasjon:

[Overganger i små barns liv – Universitet i Stavanger](#)

